

Concept deelverslag van het verhandelde in de Statencommissie Financiën, Economische Zaken en Bestuur

van 13-10-2017

betreffende P-17-014 Gewijzigd Statenvoorstel FEB inzake rapport Zuidelijke Rekenkamer 'De verkoop van Attero. Reconstructie van de betrokkenheid van de Provincies Limburg en Noord-Brabant'.

Statenkenmerk	P-17-014	Maastricht	13 oktober 2017
---------------	----------	------------	-----------------

7. FINANCIËN

7.1 P-17-014 Gewijzigd Statenvoorstel FEB inzake rapport Zuidelijke Rekenkamer 'De verkoop van Attero. Reconstructie van de betrokkenheid van de Provincies Limburg en Noord-Brabant'. Statenvoorstel FEB van 6 oktober 2017

Toelichting: De Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) heeft onderzoek gedaan naar de verkoop van de provinciale aandelen in afvalverwerkingsbedrijf Attero. Hiermee wenst de ZRK inzicht te bieden in de kwaliteit van het besluitvormingsproces rondom de verkoop van Attero en aanbevelingen te doen ter verdere verbetering van opzet en uitvoering van eventuele toekomstige verkopen van provinciale aandelen.

De voorzitter deelt mee dat het Statenvoorstel vanuit de commissie FEB aan PS vraagt of zij kunnen besluiten de aanbevelingen van de ZRK, zoals verwoord in het ontwerpbesluit, over te nemen.

De SP (Quaedflieg) concludeert naar aanleiding van het rapport van de ZRK dat het besluitvormingsproces rond de verkoop van de Attero-aandelen in grote lijnen, gezien de omstandigheden en setting, goed is verlopen. Alle bestuurlijke signalen stonden op verkopen en dan is duidelijk dat een topprijs niet mogelijk is. Bij het vaststellen van de uiteindelijke verkoopprijs van € 170 miljoen zijn de aandeelhouders geadviseerd door externe deskundigen, die hebben bevestigd dat de prijs marktconform was.

Tijdens de Statenvergadering van 28 maart 2014 heeft de SP al geventileerd dat (*citaat*) "de SP wel degelijk vindt dat afvalverwerking een overheidstaak is, zo niet een overheidsverantwoordelijkheid." Andere partijen hebben destijds aangegeven dat gemeenten hun afval willen aanbieden aan de partij met de laagste prijs en dat het overheidsbedrijf Attero moest worden verkocht, of dat gemeenten er zelf voor kozen om Attero te verkopen. Op dat moment stonden PS met de rug tegen de muur. Samengevat concludeert de SP dat de verkoop niet echt van harte ging.

De SP merkt op dat het proces is gelopen en dat de contracten definitief zijn. Procesmatig is er nog het nodige te verbeteren; de aanbevelingen van de ZRK snijden hout en kunnen worden overgenomen. Indien nodig, zal de SP echter zeer kritisch zijn bij de toekomstige verkoop van aandelen, waarbij de ZRK op voorhand kan worden gevraagd om advies of een quick scan. Bij interruptie geven de fracties van **de VVD** en **het CDA** aan het hier niet mee eens te zijn.

Tot slot heeft **de SP** twee inhoudelijke vragen:

- 1) Wanneer vindt de update van het toetsingskader plaats?

2) Waarom overweegt het college aanbeveling nr. 2 en neemt het deze niet meteen over?

De PvdA (Kuntzelaers) zegt dat het dossier Attero jaren geleden al veel onrust veroorzaakte, zowel in de Provincie als in de Tweede Kamer. De hoofdvraag die boven de markt bleef hangen, ging over de 'sprinkhaanbeleggers' die alleen oog hebben voor financiën en winst en niet voor (de maatschappelijke betekenis van) het betreffende bedrijf. De voorliggende aanbevelingen van de ZRK moeten leiden tot een zorgvuldiger gevolgde procedure en een meer verantwoorde omgang met overheidsbedrijven die worden geprivatiseerd of met belangen waarvan de Provincie afstand doet. De PvdA is van mening dat het financiële deel van de procedure goed wordt geborgd met de aanbevelingen van de ZRK. De belangen van de medewerkers binnen de betreffende overheidsbedrijven moeten echter ook zorgvuldig worden bewaakt. De vraag is hoe dit aspect in toekomstige trajecten wordt geborgd.

GroenLinks (Rossel) constateert dat dit dossier draait om feitelijkheid en beeldvorming. Het FD kopte op 23 juni 2017 "Overhaaste verkoop van Attero heeft overheden geld gekost" en dit beeld blijft boven de markt hangen. Het rapport van de ZRK, de bestuurlijke reacties van de Provincies Limburg en Noord-Brabant en het nawoord maken duidelijk dat er veel zorgvuldigheid is betracht. GroenLinks veronderstelt bovendien dat het niet mogelijk is om alles voor honderd procent dicht te timmeren. De fractie is blij met het onderzoek dat is verricht en heeft geen punten van kritiek op het rapport. Verder is het verheugend dat alle aanbevelingen worden overgenomen. Qua timing en tempo hadden in de laatste fase wellicht enkele *checks and balances* toegepast moeten worden, maar tegen die tijd was het proces al onomkeerbaar. GroenLinks is van mening dat het college met de beste intenties en naar beste inzicht en kunnen heeft gehandeld. In die zin kan GroenLinks het dossier afronden en mag het voorstel als hamerstuk naar PS.

D66 (Vaessen) heeft geconstateerd dat de Provincie de ervaringen met de verkoop van Essent-aandelen heeft meegenomen bij de verkoop van Attero-aandelen. Ook nu zijn leerpunten naar boven gekomen voor een mogelijk toekomstig verkoopproces, maar het is en blijft maatwerk. D66 beziet de nieuwe achtste kerntaak van de Provincie met instemming, omdat de Provincie slim dient te investeren en belangrijke ontwikkelingen in Limburg moet aanjagen. Het uitvoeringskader Sturing en Samenwerking 2.0 borgt de inherente processen. Als de Provincie haar kaders met behulp van de aanbevelingen van de ZRK iets beter kan maken, moet zij dat niet nalaten. GS hebben aangegeven dat zij de aanbevelingen zullen overnemen. D66 kan zich vinden in de aanbevelingen richting PS. Aanbeveling nr. 4 over de verslaglegging en archivering van het verkoopproces is in principe gericht aan Noord-Brabant, maar hier kunnen GS en PS van Limburg ook op toezien. Al met al is het voor D66 een hamerstuk.

De PVV (Simons) dankt de ZRK voor de bevindingen en aanbevelingen. De berichtgeving in de media indachtig deelt de PVV de conclusie van het rapport dat zowel GS als PS er lering uit kunnen trekken, ook al blijft het inderdaad maatwerk. Ten aanzien van aanbeveling nr. 2 over het belang van een goed advies en nr. 3 over de *fairness opinion* is de PVV van mening dat deze in voorkomende gevallen ter harte genomen moeten worden en niet alleen moeten worden overwogen. Het Statenvoorstel kan als hamerstuk naar PS worden doorgeleid.

LOKAAL-LIMBURG (Franssen) sluit zich aan bij de woorden van de SP en de PVV. De fractie deelt de conclusies van de ZRK en beschouwt het voorstel als een hamerstuk.

50PLUS (Van der Linden) heeft alle waardering voor het rapport van de ZRK. Een resterend aandachtspunt is de verkoop van Essent waarvan Attero feitelijk een uitvloeisel was. Hiervan kan worden geleerd dat het opsplitsen van een bedrijf om het te kunnen verkopen, betekent dat alle onderdelen evenveel aandacht verdienen. Bij Attero lijkt dit te zijn vergeten, waarvan de Provincie nu de zure vruchten heeft geplukt.

Het CDA (Giesen-Cox) is verheugd over de positief-constructieve reactie van GS op het ZRK-rapport. De SP refereerde al aan het beantwoorden van de vragen die zij in 2016 samen met het CDA heeft gesteld. Spreekster wil eveneens van de gedeputeerde weten wat de stand van zaken is rondom de garantstelling en borgstellingen die destijds zijn bedongen.

De VVD (Heuvelings) kan zich vinden in de woorden van GroenLinks en neemt de aanbevelingen van de ZRK over. De VVD is het echter niet eens met het verhaal van de SP dat afvalverwerking een overheidstaak zou zijn. Zaken in de uitvoering moet de overheid niet oppakken; de overheid dient beleid te maken en de regie te voeren, want daar is zij goed in.

De Volkspartij Limburg (Van Rey) heeft een vraag aan de ZRK over het feit dat de adviseur van de aandeelhouderscommissie ook een adviestaak had rondom het uitgebrachte bod. Dit had eigenlijk verboden moeten worden. Bovendien komt het woord 'adviseur' 93 keer in het rapport voor, wat het belang van de adviseurs onderstreept. Enkele van hen hebben echter meerdere petten op gehad en dit moet bij een overheidstransactie worden voorkomen. De ZRK had hierover harder kunnen oordelen.

Gedeputeerde Koopmans bevestigt dat de verkoop van Essent aan RWE een groot drama is geweest, zij het voor de Duitsers. Wat nu voorligt, is een overzichtelijk ZRK-rapport dat in opdracht van PS is uitgevoerd over de verkoop van een onderdeel van genoemde transactie. De gedeputeerde kan zich vinden in alle bevindingen en aanbevelingen uit het rapport, evenals in de opmerkingen vanuit de commissie FEB. Als voorbeeld noemt hij het feit dat vooraf een gericht toetsingskader nodig is, ook bij een onderdeel van een verkoop. Dit moet worden besproken, waarbij de ZRK al dan niet een rol kan krijgen om onder meer de mate van onafhankelijke advisering te beoordelen en indirecte belangen te ondervangen. Over het ter harte nemen of het overwegen van de aanbevelingen zegt de gedeputeerde dat het college de aanbevelingen scherp leest en oppakt. Dit laat onverlet dat het gaat over de verkoop van een bedrijf dat vanwege de historie in een bepaalde marktsituatie is terechtgekomen. Uiteindelijk bepaalt het momentum de taxatie, de randvoorwaarden en een inschatting van toekomstige waarde. Een principiële vraag die nog speelt, is het maken van een toetsingskader. Hierin neemt de verkopende partij zaken op die voor haar relevant zijn, zoals belangen van medewerkers, werkgelegenheid, rendement, milieu-efficiëntie of belangen van klanten. Een dergelijk kader moet op het betreffende moment door de dan zittende volksvertegenwoordiging, op voorstel van het college van GS en rekening houdend met alle aanbevelingen, worden opgesteld.

Wat de archivering betreft, heeft de afdeling Treasury een halfjaar geleden een verbeteringsslag geadviseerd. Verder is er in het provinciehuis een ingrijpend DDi-traject gestart, dat de volledige documentenstroom digitaal archiveert. De gedeputeerde merkt op dat het ook goed is als PS in eigen kring de zaken zorgvuldig archiveren, omdat dit in een toekomstig proces van belang kan zijn. De SP heeft twee vragen gesteld. Over vraag 1) zegt de gedeputeerde dat Sturing en Samenwerking 2.0 van heel recente datum is en voorlopig niet wordt herijkt. Het college van GS laat wel elk jaar voor het gehele portfolio een risicoanalyse doen. Als er aanleiding is om aan de slag te gaan, worden de

aanbevelingen vanuit de ZRK direct opgepakt.

Ten aanzien van vraag 2) zegt de gedeputeerde dat de gekozen formulering bewust is gedaan, omdat GS niet de aandeelhouderscommissie zijn, maar het wel een goed idee vinden.

In reactie op de CDA-fractie, die heeft gevraagd naar de garantstelling en borgstellingen van Attero in relatie tot de aanwezige vuilstorten en de eeuwigdurende zorg hiervoor, zegt de gedeputeerde toe dat dit bij de jaarrekening in een apart hoofdstuk aan de orde zal komen.

8141

De heer Koopmans zegt toe in de Jaarrekening 2017 te informeren over de garanties/borgstelling inzake Attero.

De heer Kerseboom (directeur-secretaris ZRK) zegt in antwoord op de vraag of de fairness opinion niet 'te lief' was, dat het niet ongebruikelijk is om de fairness opinion aan het eind van een traject te laten doen door de organisatie die ook als financieel adviseur betrokken was. Als dit gebeurt, brengt de adviseur zichzelf evenwel in een onhandige positie en de ZRK vindt dit niet handig. De fairness opinion is in dit geval met name een verklaring dat het bod dat op dat moment voorligt, voortvloeit uit een effectief en marktgeoriënteerd proces.

Mevrouw Verbugt (vicevoorzitter ZRK) voegt hieraan toe dat het buitengewoon ingewikkelde dossiers betreft, waarvoor de Provincie altijd adviseurs nodig heeft. De ZRK heeft geconstateerd dat de onafhankelijkheid van adviseurs een erg belangrijk aandachtspunt is en een belangrijke dimensie in de afweging heeft. Verder heeft de ZRK gezien dat sommige adviseurs in de opdrachtverstrekking een resultaatfee krijgen voor het zorgvuldig stroomlijnen van het proces en het succesvol tot stand brengen van de verkoop. Als de opdracht op deze manier is verstrekt, kan de Provincie niet verwachten dat zij een terugkoppeling krijgt om de verkoop te heroverwegen of een pas op de plaats te maken. Ook dit punt rondom de onafhankelijkheid van adviseurs behoeft aandacht: een resultaatfee heeft bepaalde consequenties.

De voorzitter constateert dat het gewijzigd Statenvoorstel FEB (P-17-014) inzake het ZRK-rapport 'De verkoop van Attero. Reconstructie van de betrokkenheid van de Provincies Limburg en Noord-Brabant' afdoende is besproken en als hamerstuk wordt doorgeleid naar PS.

De commissiegriffier,

Mw. C.C.M. Dreezen-Dassen

De voorzitter,

Mw. C. Brugman-Rustenburg